

LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN

Serie vogels

Amazonepapegaai

Amazona spp.

De overwegend groene amazonepapegaai is een van de bekendste papegaaien. Het is een interessante vogel, vooral door zijn grote intelligentie en trainbaarheid. Wie een dergelijke papegaai wil aanschaffen, moet zich echter heel goed voorbereiden en ervaring opdoen met het houden van papegaaiachtigen. Een amazonepapegaai komt pas goed tot zijn recht als hij samen met een andere papegaai wordt gehouden en als u hem veel tijd, aandacht, goede huisvesting en voeding geeft.

Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de amazonepapegaai het huisdier is dat u zoekt.

Algemeen

Amazonepapegaaien (*Amazona* soorten) zijn vogels die zowel in de huiskamer als in een volière gehouden kunnen worden. Het zijn zeer intelligente, temperamentvolle en sociale dieren die afkomstig zijn uit Zuid-Amerika tot het noordelijk deel van Mexico en het Caribisch gebied, waar ze in grote groepen in het tropisch regenwoud leven. Een amazonepapegaai kan bij een goede verzorging en voeding zo'n zeventig à tachtig jaar oud worden. Vele halen dat helaas niet. Gemiddeld bereiken ze een leeftijd van ruim vijftientig jaar.

Verschillende varianten

Er zijn ongeveer dertig soorten amazonepapegaaien, waarvan een aantal in ons land gekweekt wordt. Bekende soorten zijn de geelvoorhoofdamazonen, de blauwvoorhoofdamazonen, de oranjevleugelamazonen en de geelwangamazonen. Het zijn middelgrote vogels van gemiddeld 38 centimeter groot met een spanwijdte van 48 centimeter. De basiskleur van de meeste soorten is groen, met blauwe, gele of anders gekleurde aftekening op de kop en vaak oranje gekleurde ogen. Iedere soort heeft zijn eigen temperament en karakter, maar over het algemeen zijn Amazones extraverte vogels die behoorlijk fel kunnen zijn. Sommige soorten, zoals de geelnekamazonen en de dubbele geelkopamazonen, zijn ernstig bedreigd en u heeft een vergunning nodig om ze te mogen houden. U kunt deze vogels vinden op de CITES-lijsten.

Van nature

Amazonepapegaaien komen voor in Zuid-Amerika, van Mexico tot in Argentinië en het Caribisch gebied, maar de meeste leven in het stroomgebied van de Amazonerivier. Ze bewonen de tropische regenwouden, leven in paren of familiegroepen en houden onderling contact door het maken van contactgeluiden. In de morgen verzamelen de groepen zich om voedsel te zoeken, en sommige trekken kilometers ver rond. Amazonepapegaaien vinden vaak een partner voor het leven en zijn echte hollenbroeders. Het nest wordt fel verdedigd, en vooral de mannelijke amazonepapegaaien kunnen behoorlijk agressief zijn.

Huisvesting

Amazonepapegaaien zijn sociale dieren die graag met één of meer soortgenoten samenleven. Ze kunnen zowel binnenshuis als buiten in een volière worden gehouden. Bij zonsopkomst en zonsondergang zijn ze nogal luidruchtig, en u zult dus maatregelen moeten nemen om geluidsoverlast te voorkomen.

Wie wil kweken, doet er het beste aan om de vogels in een groep te huisvesten, zodat ze zelf koppels kunnen vormen. Geef elk koppel daarna echter wel een eigen verblijf, want in de broedtijd kunnen ze agressief zijn naar andere papegaaien. Dat kan leiden tot levensbedreigende verwondingen.

Een volière dient voorzien te zijn van een tochtvrij binnenverblijf. De temperatuur moet daar in ieder geval boven 10 graden Celsius blijven. Als de papegaaien nog niet gewend zijn aan buitentemperaturen, is het raadzaam om de temperatuur in het binnenverblijf gelijk te houden aan de temperatuur die de vogels gewend zijn.

Wilt u papegaaien die gewend zijn om binnen te zitten, overzetten naar een buitenvolière, start daar dan bij voorkeur mee in het late voorjaar of in de zomer bij buitentemperaturen van minimaal zo'n 15 graden en gunstige weersomstandigheden (geen regen of wind die de gevoelstemperatuur omlaag brengen). Het is verstandig om papegaaien geleidelijk te laten wennen aan de

buitentemperatuur. Dit kan bijvoorbeeld door binnenshuis de temperatuur stapsgewijs wat omlaag te brengen. Zet de vogels daarna over in het binnenverblijf van de volière, waarbij de temperatuur van de binnenvolière gelijk gehouden wordt aan de laatste temperatuur binnenshuis, en breng die opnieuw stapsgewijs wat verder omlaag. Zorg dat de verwarming die u gebruikt om het binnenverblijf te verwarmen voldoet aan alle veiligheidseisen: de vogels moeten zich niet kunnen branden en de verwarming moet geen giftige dampen of gassen vrijgeven bij verhitting!

Oudere, zieke of (deels) kale vogels kunnen zichzelf minder goed warm houden. Voor hen is een binnentemperatuur van tenminste 20 graden Celsius aan te raden. Een gerichte warmtebron (bv. warmtelamp) kan bovendien gebruikt worden om lokaal de temperatuur verder te verhogen naar zo'n 25 tot 30 graden, zodat de vogel zelf kan kiezen om warmer te zitten.

Als zitstokken kiest u het beste natuurlijke takken met variabele dikte. De bodembedekking in een volière kan bestaan uit metselzand. De afmeting van een volière is variabel maar liefst zo groot mogelijk: voor een koppel is de minimale afmeting 3 x 2 x 2 meter met een binnenverblijf van tenminste 1 bij 1 meter. Voor een grotere groep moeten de afmetingen uiteraard aangepast worden.

Wie amazonepapegaaien in een kleinere groep in de huiskamer wil houden, kan het beste twee mannen of een man en een pop (vrouwetje) nemen. Bij de laatste combinatie kan er dan wel weer koppelvorming optreden, met de bijbehorende agressie tegen de verzorger. Twee poppen is niet aan te bevelen, die kunnen naar elkaar erg onverdraagzaam zijn. Het houden van meerdere amazones in de huiskamer kan echter met zich meebrengen dat de vogels elkaars schreeuwgedrag versterken. Soms wordt dan ook aanbevolen om één amazone te combineren met een andere soort, een pionus of bijvoorbeeld een grijze roodstaartpapegaai.

Een kooi in de woonkamer moet zo groot mogelijk zijn en minimaal twee zitstokken bevatten. Voor één amazone moet de kooi minstens 120x80x100 centimeter groot zijn. Bedenk dat de amazone in de natuur vrij rond vliegt. Een kooi van deze afmeting is alleen geschikt als bijvoorbeeld nachtverblijf. Een amazone is een intelligente vogel en zal zich snel vervelen. Ook kan het dier vervetten door gebrek aan bewegingsmogelijkheden. Een volière voor meerdere vogels heeft de voorkeur.

De bodembedekking kan bestaan uit stuifvrije kattenbakkorrels, zeoliet, beukensnippers of schelpenzand.

Huisvest twee vogels zeker in het begin ieder in een aparte kooi. Kunnen ze goed met elkaar overweg dan is een kamervolière van 150x100x120 centimeter een optie. Een klimboom in de woonkamer is een aanrader, zeker voor vogels die gekortwiekt zijn. Ook vogels die vrij in de woonkamer mogen vliegen gaan graag in een klimboom zitten. Let op dat er geen giftige planten of stoffen in de kamer aanwezig zijn. Berucht zijn loodkoorden in vitrage.

Zorg voor voer- en waterbakjes van materiaal dat goed schoon te maken valt, bijvoorbeeld RVS. Er zijn kooien in de handel waar de bakjes met een speciaal kliksysteem in passen. Datzelfde systeem kan ook gebruikt worden om bakjes aan de klimbomen te bevestigen. Kies voor kooien en speelstandaards die gemakkelijk gereinigd kunnen worden.

Onze woonkamers zijn vaak te droog voor amazonepapegaaien. Ze komen uit het regenwoud waar een luchtvochtigheid van zo'n 90% heerst. Douche of sproei de vogels daarom regelmatig en zorg voor badgelegenheid. Als u een plantenspuit gebruikt om uw papegaai te besproeien, moet deze leeg en droog weggezet te worden na elk gebruik om schimmelvorming en bacteriegroei te voorkomen. Beter is het om de vogels mee te nemen onder de douche. Ook kan gebruik gemaakt worden van een luchtbevochtiger.

Zowel in de buitenvolière als het huiskamerverblijf moet voldoende gelegenheid zijn voor de vogels om bezig te zijn.

Verzorgen en hanteren

Amazonepapegaaien zijn zeer intelligent en zullen u op zeker moment gaan uitproberen. Bent u daar niet op voorbereid, dan kan dit ontaarden in schreeuwen en bijten. Verdiep u dus voor aanschaf al in de opvoeding van een papegaai. Ook het leren hanteren van een amazonepapegaai vereist een goede voorbereiding.

U kunt uw vogel trainen om netjes op een stok of op uw hand te stappen en bijvoorbeeld te accepteren dat zijn nagels gevild worden. Een goede training van uw vogel is zeer belangrijk om agressiviteit en andere problemen te voorkomen. Door de papegaai te trainen kan het dier meer vrijheid krijgen, wat de positieve invloed heeft op de algehele (geestelijke) gezondheidstoestand.

Wilde vogels brengen een groot deel van hun tijd door met voedsel zoeken en met sociaal en verzorgend gedrag. Om te zorgen dat zij ook in gevangenschap voldoende bezigheden hebben, is speelgoed noodzakelijk om gedragsproblemen te voorkomen. Wissel dit vaak af of introduceer regelmatig nieuw, veilig speelgoed. Voederspeeltjes (fourageerspeelgoed) houden de vogel goed bezig. Het dier moet dan moeite doen om zijn voedsel te bemachtigen, net als in de natuur. Ook speeltjes die de papegaai met zijn snavel kan manipuleren en kapot kan maken zijn belangrijk en moeten altijd aanwezig zijn. Denk hierbij aan bijvoorbeeld speelgoed van leer of touw. Verantwoord papegaaienspeelgoed is in de dierenspecialzaak of via gespecialiseerde winkels op internet verkrijgbaar, maar u kunt ook zelf speelgoed maken.

Sommige mensen laten hun vogels kortwieken, zodat ze ook veilig mee naar buiten kunnen, bijvoorbeeld op een papegaaienbuggy of op de fiets. Een nadeel is dat zij dan niet meer kunnen vliegen, een voordeel is dat ze meer vrijheid krijgen doordat ze gemakkelijker buiten hun kooi kunnen rondlopen. Het kan voorkomen dat de vogels aan hun veren gaan plukken na het kortwieken. Als daardoor de veerpapillen beschadigen, groeien de missende vleugelpennen niet meer terug. Het kortwieken van uw huiskamervogels kunt u, zeker in het begin, beter aan ervaren personen overlaten. Snavels die doorgroeien kunnen beter behandeld worden door uw vogelarts, omdat dit soort problemen vaak een medische achtergrond heeft.

Als amazonepapegaaien goed worden opgevoed, kunnen ze heel vertrouwd raken met de verzorger. Een amazonepapegaai die alleen gehouden wordt kan echter gedragsstoornissen gaan vertonen en bijvoorbeeld zijn baas als partner gaan beschouwen of vereenzamen.

Laat uw amazonepapegaai niet op uw schouder zitten, ze kunnen flink bijten en uw gezicht ernstig verwonden. Vooral grotere amazonesoorten zijn om die reden niet geschikt voor een gezin met kinderen. Amazones kunnen fel en agressief zijn, vooral de mannetjes.

Het is belangrijk dat u regelmatig ontlasting en voedselresten verwijdert, zodat op de bodem rondscharrelende vogels daar niet mee in contact komen. Ververs wanneer nodig de bodembedekking, afhankelijk van het gebruikte materiaal. Ook de stokken, takken en speelgoed dienen regelmatig gereinigd of vervangen te worden. Hiervoor zijn speciale niet-schadelijke reinigers in de handel. Geef elke dag vers drinkwater.

Was goed uw handen voor en na het hanteren van de vogel of het verschonen van de kooi. Papegaaien kunnen ziekten (zogenaamde zoönosen) op mensen overbrengen.

Voeding

Een amazonepapegaai gedijt het best op een gevarieerd menu van pellets, vruchten, groenten en een kleine hoeveelheid zaden en noten als beloning bij het trainen. Bij de dierenspecialzaak en de dierenarts zijn voor amazonepapegaaien speciale pellets in de handel. Amazones krijgen namelijk snel last van vervetting en leverkwalen en hebben een andere voersamenstelling nodig dan andere

soorten papegaaien. Krijgt uw amazonepapegaai geen voer in de vorm van pellets, dan kunt u het beste uw vogel daar toch op overwinnen. Eventueel kan een zaden menu aangevuld worden met eivoer (met name in de kweekperiode). De kans op het ontstaan van tekorten aan bepaalde voedingsstoffen en het ontstaan van ziekten is dan echter groter, daarom zijn pellets de eerste keuze als basisvoer. Bij een verdeling van 90% pellets, aangevuld met 10% overig voedsel, weet u zeker dat uw papegaai alle voedingsstoffen binnenkrijgt. Geef nooit avocado of chocolade aan uw papegaai. Dat is giftig voor vogels.

Amazonepapegaaien eten twee maal per dag: in de ochtend en vlak voor het slapen. Verwijder dagelijks al het voer dat niet opgegeten wordt om verontreiniging en schimmelvorming te voorkomen. Geef om de week wat maagkiesel apart in een bakje. Zorg voor dagelijks schoon drinkwater.

Voortplanting

Het verschil in sekse is bij verreweg de meeste soorten amazones niet te zien. De mannen zijn over het algemeen iets forser met een grotere snavel, maar ook daar zijn uitzonderingen op. Voor geslachtsbepaling kunt u het beste een DNA-test laten uitvoeren. Eventueel kunt u ook een endoscopie laten doen door een gespecialiseerd vogelarts. Een endoscopie is echter een medische ingreep en dus veel belastender voor uw vogel! Amazonepapegaaien kunnen geslachtsrijp worden wanneer ze tussen de vijf en twaalf jaar oud zijn. In de broedperiode, die hier in Nederland rond april begint, kunnen vooral de mannen agressief gedrag gaan vertonen. Wilt u met amazones gaan kweken, dan dient u hier terdege rekening mee te houden. Een amazonepop (vrouwetje) legt tot vier eieren in een broedblok. In het wild blijven de jongen soms jarenlang bij de ouders.

Veel vogels zijn in het verleden met de hand door mensen grootgebracht, omdat dit tammere vogels op zou leveren. Dit is echter een fabeltje: de meest stabiele vogels zijn door de ouders zelf in samenwerking met de kweker grootgebracht, het zogenaamde 'co-parenting'. De jongen verlaten de ouders dan ook pas wanneer ze zelfstandig eten en - liefst in een buitenvolière - hebben gevlogen. Wettelijk is vastgelegd op welke leeftijd amazonepapegaaien van hun ouders mogen worden gescheiden. Dit verschilt per soort. Voor de geelvoorhoofd- en blauwvoorhoofdamazonen is dit bijvoorbeeld 89 dagen, voor de geelwangamazonen 85 dagen. In Bijlage 1 van het Besluit Houders van Dieren kunt u opzoeken welke leeftijdsgrens er geldt voor elke soort.

Ziekten en aandoeningen

Een gezonde amazone is alert en levendig. Bij gezonde vogels is de ontlasting vrij stevig, grijsgroen of bruin, afhankelijk van het dieet, met een witte fractie. Een zieke amazone zal niet snel laten zien dat hij ziek is: het zijn prooidieren, en je kwetsbaar tonen is vragen om gegrepen te worden door een roofdier. Wanneer een zieke amazone 'bol' gaat zitten, of een afwijkende of hoorbare ademhaling gaat vertonen, moet u direct naar een vogelspecialist gaan. Wie amazonepapegaaien houdt, doet er goed aan ze jaarlijks te laten checken door een dierenarts die ruime ervaring heeft met papegaaien.

Een dof verenkleed kan op een slechte conditie wijzen. Gele ontlasting kan wijzen op leverproblemen, iets wat bij deze vogels voor kan komen wanneer ze jarenlang alleen maar zaad hebben gegeten.

Ziekten kunnen o.a. worden veroorzaakt door virussen. Het polyomavirus kan vele verschillende verschijnselen geven.

Het circovirus veroorzaakt de beruchte PBF (snavel- en veerrotziekte). De ziekte komt voornamelijk voor bij vogels jonger dan drie jaar. De belangrijkste verschijnselen zijn symmetrische kaalheid, en doordat de donsveertjes worden aangetast krijgt de snavel een glanzende in plaats van een doffe kleur. Ook komen snavelafwijkingen en mogelijk nagelafwijkingen voor. Het afweersysteem wordt aangetast en er kunnen allerlei complicaties optreden. De acute vorm van het circovirus komt voornamelijk voor bij papegaaien jonger dan zes maanden. Ze zijn sloom, stoppen met eten en kunnen gaan braken. Deze vogels hebben geen veer- of snavelafwijkingen. Deze laatste vorm wordt vaker gezien.

PDD of het Kliermaag-dilatatiesyndroom wordt veroorzaakt door een Borna virus en kan lijden tot een verwijding van de kliermaag door aantasting van de zenuwen die het maagdarmkanaal besturen. Ook kunnen er afwijkende verschijnselen van het zenuwstelsel zijn.

Papegaaienziekte (psittacose) wordt veroorzaakt door een *Chlamydia* bacterie. Symptomen lijken op verkoudheidsverschijnselen zoals een neusuitvloeiing, moeilijk ademen, ontstoken ogen en vaak ook afwijkende ontlasting. Meestal zijn de vogels ernstig ziek. Deze ziekte is ook besmettelijk voor mensen (en is dus een zoönose).

Voor u overgaat tot aanschaf van een papegaai is het raadzaam om de vogels te laten testen op bovengenoemde ziekten en met de verkoper een afspraak te maken over teruggave van de vogel indien er iets niet goed is.

Een andere ziekte is aspergillosis, een luchtwegaandoening veroorzaakt door schimmels. Door verminderde weerstand en door verkeerd voer (uitsluitend zaden) kunnen vogels deze ziekte oplopen.

Darminfecties kunnen het gevolg zijn van darmparasieten, schimmels of bacteriën. Pas op dat u geen oud of beschimmeld fruit of ander voer in de kooi laat liggen.

Vogels kunnen niet tegen de damp van sterk verhitte pannen met anti-aanbaklaag (PTFE), ze kunnen hieraan overlijden. De kooi mag dus niet in de keuken staan, maar denk ook aan bijvoorbeeld gourmetpannetjes! Ook andere dampende stoffen zoals schoonmaakmiddelen, geurkaarsen, deodorant of vloeienspray en ook rook van bijvoorbeeld sigaren of sigaretten kunnen schadelijk zijn voor vogels. Plaats de dieren in een rookvrije ruimte.

Pas op voor loodvergiftiging door het eten van loodkoord dat vaak onderaan vitrage zit. Verschijnselen zijn braken, diarree en afwijkingen van het zenuwstelsel zoals 'dronken' gedrag, schrikkerig zijn of blind lijken.

In alle bovenstaande gevallen en wanneer u twijfelt over de gezondheid van uw papegaai is het raadzaam om zo snel mogelijk contact op te nemen met een vogelspecialist. Om u te helpen bij het oplossen van gedragsproblemen kunt u uw vogeldierenarts inschakelen voor een volledig onderzoek en voor adviezen. Ook kunt u een gedragstherapeut voor papegaaien inschakelen.

Benodigde ervaring

Voor het op een verantwoorde wijze houden van dit huisdier is ervaring met papegaaien nodig. Het verdient aanbeveling om, vóór aanschaf, een cursus over papegaaiengedrag te volgen. Een amazonepapegaai is geen vogel voor beginners.

Aanschaf en kosten

Papegaaien koopt u het beste bij een kweker, die aangesloten is bij NBVV, Pakara of één van de andere bonden. U kunt ook bij een gespecialiseerde dierenwinkel terecht die zijn vogels betreft van betrouwbare kwekers. Officiële kwekers geven hun vogels een vaste, gesloten voeding. Koop

alleen vogels met aankoopkeuringpapieren. De beste tijd om een amazonepapegaai aan te schaffen is na de ruiperiode, omstreeks oktober/november. Koop alleen vogels die door hun ouders zijn grootgebracht, uitgevlogen zijn en zelfstandig eten; let op dat ze niet jonger mogen zijn dan wettelijk is toegestaan.

Sommige soorten amazones zijn bedreigd en staan op CITES bijlage I, ze mogen niet commercieel verhandeld worden en u heeft een vergunning nodig om hen te mogen houden. De overige amazonesoorten staan op CITES bijlage II, u heeft dan geen vergunning nodig maar u moet wel aankooppapieren bij uw vogel krijgen die aantonen dat het dier legaal verhandeld is. CITES regelt de internationale handel in bedreigde dieren en planten. De handel in en het bezit van beschermde dieren is aan strikte regels gebonden. Kijk voor meer informatie op de website van CITES. Sinds 2007 is het bovendien verboden om in het wild gevangen vogels te importeren naar de EU. Is uw vogel na deze datum geboren dan moet hij dus een gesloten voetring hebben om aan te tonen dat hij in gevangenschap is geboren.

De aanschafprijs voor een amazonepapegaai hangt af van de soort en loopt van € 450,- tot ongeveer € 700,- voor de meer gangbare soorten. Minder vaak voorkomende soorten zijn duurder. Soms worden goedkope vogels aangeboden, maar dat is vermoedelijk wildvang. Deze kunt u het beste vermijden.

Pellets zijn er in vele soorten, bij organische pellets moet u rekenen op prijzen vanaf € 2,- per vogel per dag. Daarbij komen dan nog de groenten, het fruit, en wat noten of zadenmengsel ter beloning bij de training. De kosten voor bodembedekking zijn gering. Uiteraard zijn er aanschafkosten voor een grote kooi of volièrre. Daarnaast kunt u voor kosten komen te staan als uw dier onverhoopt ziek wordt. Bovendien wordt een jaarlijkse gezondheidscheck aangeraden.

Aandachtspunten

- Een amazonepapegaai kan zo oud worden dat hij u overleeft. Het is dus van groot belang dat u nadenkt over wat er moet gebeuren wanneer u er niet meer bent. Gelukkig zijn er tegenwoordig stichtingen die bemiddelen en adviseren bij adoptie.
- Bedenk dat een vogel in huis veel stof en rommel geeft! U zult uw huis moeten inrichten op uw vogel zodat hij geen gevaar loopt als hij uit de kooi is en u zult veel moeten schoonmaken.
- Een papegaai heeft elke dag gerichte aandacht nodig, alleen in dezelfde ruimte zijn is niet voldoende. Heeft u daar, zijn leven lang, de tijd voor?

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.